

AKTUALNA TEMA

KORISTNA
POBUJA

Novi ljudski odbori so se po vsej državi konstituirali. Že v samem začetku so se srečali z vrsto velikih nalog. Tu je družbeni plan za l. 1958 in perspektivni plan razvoja od leta 1957—1961, nadalje mnoštvo drugih nalog, od katerih rešitve bo v praksi odvisen nadaljnji razvoj našega komunalnega sistema, s tem samim pa pogoji in žiljenje naših državljanov.

V tem okviru nalog pripada prosto mesto stalnemu širjenju kroga tistih državljanov, ki aktivno sodelujejo v organih oblasti in družbenega samoupravljanja. To toliko bolj, ker je mogoče velike spremembe, ki jih pri naša novi zakoni s področja gospodarskega sistema, izvesti le z najširšim sodelovanjem vseh forumov in vseh delovnih ljudi.

Izvolitev novih ljudi v ljudske odbore pa postavlja tudi posebne naloge Socialistični zvezi in drugim družbenim organizacijam. Tisoče novih aktivnih članov v organih ljudske oblasti je pripravljeno, da se z voljo in odločnostjo lotijo dela, da bi opravičili zaupanje volivcev. Volja pa ne rešuje vsega, potrebno je tudi znanje. Sicer pa novo znanje ni nikoli odveč.

V zvezi s tem je zelo koristna pobuda nekaterih ljudskih odborov, ki so se že lotili organiziranja seminarjev, kjer bodo lahko novi odborniki izpopolnili svoje znanje o dolžnostih in pravicah ljudskega odbora, o nalogah ljudskega odbora, o razmerjih med organi ljudske oblasti, med njimi in organi družbenega samoupravljanja itd. Se celo več, ta pobuda pomeni neodložljivo nalogo za vse. Čim bolje bo opravljeno to delo, toliko bolje in hitreje bodo ljudski odbori kos svojim nalogam. Bližnje zimske razdobje je še posebno primerno za take oblike dela. Oblike so različne in jih ne bi bilo dobro predpisovati, prav tako pa ne bi bilo prav, če bi nove odbornike prepustili da se znajdejo sami in da se samo s prakso znajdejo v delu.

T. S.

NADALJNJA IZGRADNJA
naše komunalne ureditve

L. 1957 pomeni pomembno etapo v graditvi našega komunalnega sistema. V tem letu smo opravili zelo pomembno organizacijsko in zakonodajno delo, ki pomeni učvrstitev tistih osnov komunalne ureditve, ki so bile postavljene leta 1955 ob uveljavitvi zakona o ureditvi občin in okrajev. Predvsem smo izvedli nekatere popravke v velikosti občin in okrajev, ker so dosedanje izkušnje pokazale, da majhne občine ne morejo niti gospodarsko niti kadrovske opravljati osnovnih funkcij, ki jih ima občina v naši komunalni ureditvi. Za politično učvrstitev komunalne ureditve in njeno približanje potrebam in željam delovnih množic so bile nadalje pomembne volitve v občinske in okrajne ljudske odbore. Ljudstvo je pri teh volitvah s svojo udeležbo in glasovanjem potrdilo dosedanje ukrepe v graditvi komunalne ureditve, kakor tudi politiko, ki so jo ljudski odbori v okviru splošne politike vodili pri graditvi svojih občin kot družbeno gospodarskih in političnih enot naše družbene skupnosti.

Tretji korak, ki ga je letos napravila zvezna ljudska skupščina v graditvi komunalne ureditve, je krepitev osnovnih funkcij komunne v našem družbeno gospodarskem in političnem sistemu. Z uveljavitvijo novih zakonov, ki se nanašajo na razdelitev skupnega dohodka gospodarskih organizacij, posebno na razdelitev med politično teritorialnimi enotami, krepimo komuno kot nosilca družbeno gospodarskih funkcij tako na področju razširjene reprodukcije kakor tudi na področju dviganja družbenega standarda prebivalstva. Za to svojo funkcijo ne dobijo občine samo potrebnih gospodarskih sredstev, temveč se krepijo tudi njene pravice pri vodenju gospodarstva njenega področja, pri čemer varuje, jasno, samoupravnost gospodarskih organizacij in ustanov. S temi novimi predpisi s področja gospodarskih odnosov kakor tudi s konkretno količinsko razdelitvijo nacionalnega dohodka krepimo gospodarsko osnovo komunalne graditve. Komunne postajajo zares prvi družbeni činitelj v socialističnih družbeno gospodarskih odnosih.

Razen krepitve funkcij dobiva komuna tudi končno fiziognomijo na področju izvrševanja politične oblasti. Kakor je znano, smo pri uvajanju komunalne ureditve leta 1955 prenesli na občine vrsto pristojnosti z okrajnih organov, da bi občine kot osnovne enote v sistemu politične oblasti dobile čim več osnovnih funkcij. Na občinski ljudski odbor in njegove organe smo prenesli največji del funkcije politične oblasti v razmerju do državljanov

in organizacij. Pri tem prvem koraku krepitve političnih funkcij ljudskih odborov pa ni bilo mogoče brez poprejšnjih izkušenj prenesti na občine bolj pomembnih politično upravnih zadev. Posebno normativne dejavnosti — tako glede reguliranja določenih odnosov med gospodarskimi organizacijami kakor tudi na drugih področjih — ni bilo mogoče dati v samostojno pristojnost občin, ker ni bilo gotovo, ali bodo mogle bivše majhne vaške občine to dejavnost pravilno opravljati. Dveletne izkušnje so pokazale, da so se občine in njihovi ljudski odbori, posebno po zadnjih teritorialnih spremembah, toliko učvrstili,

Napisal: dr. Leo GERŠKOVIČ

da je mogoče dosledno izvesti načelo, po katerem so občinski organi zares prvostopni organi v sistemu politične oblasti in da je občinam mogoče prepustiti, da vrsto razmerij med državljanji rešuje s svojimi normativnimi predpisi.

Številne občine, posebno pa bivše mestne občine s posebnimi pravicami, so terjale, da naj se z okraja prenesejo vse pristojnosti v prvostopnem reševanju. Zvezni izvršni svet je upošteval to zahtevo in že več kakor pol leta — skupaj z zastopniki ljudskih odborov, Stalno konferenco mest, republiškim organi itd. — pripravil zakonski predlog in uredbo, s katerima bo na dosledni načelni osnovi izvršen razpored pristojnosti med občinami in okraji oziroma občinskimi in okrajnimi ljudskimi odbori. To delo je bilo zelo obsežno, ker je terjalo revizijo skoraj vse naše zakonodaje in zavzemanje stališč glede vrste zelo zamotanih in občutljivih vprašanj.

Zakon o pristojnostih občinskih in okrajnih ljudskih odborov in njihovih organov je sedaj pred zvezno ljudsko skupščino. Zvezni izvršni svet je prav tako pripravil uredbo o pristojnostih in z njo razporedil tiste pristojnosti, ki jih navedejo zvezni predpisi. V skladu s tem so zakonodajni organi v republikah pripravili osnutek svojih predpisov o prenosu pristojnosti, ki so jih določile ljudske republike. Vsi ti predpisi bodo uveljavljeni v decembru, tako da bo novi sistem pristojnosti začel delovati v začetku prihodnjega leta, kolikor bodo izvedene vse potrebne priprave.

Razen doslednega prenosa vseh prvostopnih pristojnosti na občinske ljudske odbore in njihove organe, rešuje novi zakon vrsto drugih vprašanj, ki so bistvena

(Nadaljevanje na 2. str.)

11.700
2.000

NADALJNJA IZGRADNJA naše komunalne ureditve

(Nadaljevanje s 1. str.)

za krepitev občinskih ljudskih odborov in njihovo usposobitev za opravljanje novih funkcij. Zakon se ni mogel ustaviti samo pri samem prenosu zadev, temveč je moral obenem rešiti tudi vrsto organizacijskih vprašanj. Tako je zakon posvetil posebno pozornost ustvarjanju skupnih ustanov za občine, ki same ne bodo sposobne, da bi s svojimi silami organizirale družbene službe.

Posebno je bilo važno zavzeti stališče o opravljanju inšpekcijskih zadev. Dejstvo je, da vse občine niso sposobne organizirati inšpekcijo. Prav tako pa ni mogoče organizirati občinskega ljudskega odbora kot prvostopnega organa v opravljanju politične oblasti, ne da bi bil hkrati zmogel opravljati inšpekcijo nad gospodarskimi organizacijami in ustanovami na vseh osnovnih področjih, ki jih regulira zakon. Zato se je moral zakon nujno postaviti na stališče, da imajo občinski ljudski odbori pravico opravljati inšpekcijo. Hkrati pa je zakon dal tudi okrajnemu ljudskemu odboru možnost, da posreduje, če občinski ljudski odbor ne opravlja svoje funkcije, kakor tudi da opravlja določene inšpekcijske zadeve sam neposredno.

Se mnogo bolj važen je problem — ki z zakonom še ni rešen, temveč so ga prepuščali bodoči zakonodajci — kako kontrolirati delo občinskih organov v tistih zadevah, ki jih ti dejansko opravljajo za vso družbeno skupnost.

Ker ta problem ni bil do kraja rešen, so se nekateri zvezni in republiški organi upirali prenosu inšpekcijske funkcije na občinske ljudske odbore. Tega problema pa ni mogoče reševati na temelju obdržanja določenih osnovnih politično upravnih funkcij pri okrajnih ljudskih odborih. To moramo reševati ob doslednem izvajanju načel komunalne ureditve. S krepitvijo občinskih organov kot osnovnih organov pri opravljanju politične oblasti je nujno na lastni osnovi komunalne ureditve izgrajevati tudi njene notranje odnose, ne pa vnašati vanje stare hierarhično administrativne metode, ki so tuje sami komunalni ureditvi.

Z zakonom o pristojnostih dobijo občine tudi določene funkcije na področju notranjih zadev. Tako je zakon določil mesto sodnika za prekrške pri občinskih ljudskih odborih. Zakon je v svojih konkretnih določbah prenesel tudi vrsto funkcij s področja notranjih zadev na občinske organe notranjih zadev. Ker pa imamo na tem področju vrsto politično upravnih zadev, ki predvsem interesirajo vso družbeno skupnost kakor so na primer zadeve varnosti, preganjanja kriminala itd., so načelno za te zadeve ostali prvostopni organi okrajni organi notranjih zadev. Zakon pa je tudi pri teh zadevah dal možnost, da sodelujejo tudi občinski organi kakor tudi, da imajo občinski organi vrsto funkcij na področju vzdrževanja reda in splošne varnosti državljanov. Občinski organi notranjih zadev bodo omogočili po eni strani, da bodo občinski ljudski odbori sodelovali in nosili odgovornost na tem področju opravljanja politične oblasti hkrati pa bodo organi, ki bodo opravljali te zadeve, po naravi službe pri njenem funkcioniranju poveza-

ni tako z okrajnimi kakor tudi z višjimi organi notranjih zadev.

Zakon o pristojnostih kakor tudi uredba se nista ustavila samo pri določitvi pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov in njihovih organov v celoti. Težila sta za tem, da določita tudi funkcionalne pristojnosti med posameznimi organi ljudskih odborov. Znano je dejstvo, da naši dosedanjí predpisi v tem pogledu niso bili dovolj natančni. Razen tega je bila v dosedanjí zakonodaji tudi težnja, naj čim več zadev opravlja sam ljudski odbor ali njegovi sveti, ker je obstajalo neko nezaupanje do upravnih organov. Zakon o pristojnosti si je prizadeval, da realizira na tem področju načela zakona o državni upravi. To pomeni, da je zakon prenesel dosledno vse upravne zadeve na upravne organe in prepustil svetom samo določene izvršne politične zadeve, a zborom ljudskega odbora uveljavljanje predpisov, določanje politike in usmerjanje dela upravnih organov. Razen tega je zborom ostala funkcija imenovanja in postavljanja raznih organov družbenega upravljanja, ker se je sprejelo stališče, da to dejansko niso zadeve opravljanja politične oblasti, temveč zadeve družbenega upravljanja, ki jih izvršuje ljudski odbor kot predstavniški organ skupnosti.

Zakon je hkrati odločno razpršil neza-

upanje do organov državne uprave, ker se je postavil na stališče, da bodo upravni organi mnogo bolj vestno in politično bolj odgovorno reševali svoje zadeve, če bodo v opravljanju svoje funkcije samostojni. Tudi zbori ljudskega odbora in njegovi sveti bodo mogli, ker bodo imeli v rokah organizacijsko, personalno in proračunsko oblast, mnogo bolj vplivati na temelju svoje kontrole in kritike državljanov na opravljanje zadev upravnih organov, pri čemer pa sami ne bodo sprejemali nobenih odločb v upravnem postopku, niti ne bodo izvrševali kakršnih koli upravnih dejanj.

Z uveljavitvijo zakona in uredbe o pristojnostih se bo končno pravno izoblikovala fiziognomija občinskih ljudskih odborov in njihovih organov pri izvrševanju politične oblasti. Z uveljavitvijo tega zakona so onemogočene vse tiste težnje, ki so si na osnovi nezaupanja v občinske organe prizadevale, naj bi čim več funkcij ostalo pri višjih organih. Zato lahko mirno rečemo, da je ta zakon do konca izgradil fiziognomijo občinskih ljudskih odborov kot vršilcev osnovne politične oblasti delovnega ljudstva. Jasno je, da to ne pomeni, da ne bo še naprej določenih pomanjkljivosti in da ne bo treba še naporov, da bi do kraja izgradili fiziognomijo ljudskega odbora in njegovih organov na temelju načel komunalne ureditve. Ostane še vrsta problemov, ki jih bo morala reševati naša zakonodaja. Toda uveljavljenje tega zakona ima tudi ta pomen, da bo usmerilo vso našo bodočo zakonodajo v nadaljnjo izgrajevanje občine kot osnovnega organa politične oblasti.

Usposabljanje za nove naloge

Samo z uveljavitvijo teh zakonov o pristojnosti ne moremo usposobiti ljudskih odborov in njihovih organov za opravljanje funkcij, ki jih dobijo s temi predpisi. Pred nami je sedaj veliko organizatorsko delo usposabljanja občinskih ljudskih odborov in njihovih organov. To delo ni samo v postavitvi organizacije, ki bo sposobna sprejeti in opravljati vse te zadeve. Prav tako je treba mnogo naporov za kadrovske usposobitve ljudskih odborov in njihovih organov, da bodo lahko opravljali nove funkcije. Ni mogoče nenehno izhajati s stališča, da občinski ljudski odbori niso sposobni opravljati določenih zadev in zato obdržati te zadeve pri višjih organih.

Naša skupnost je šla na pot izgraditve komunalne ureditve. Na tej poti se ne bo in se ne more ustaviti. Namesto dokazovanja nesposobnosti ljudskega odbora in njegovih organov, da bi opravljali določene funkcije, bi bilo boljše, da višji politični in upravni organi izdelajo načrt za dolgotrajnejšo akcijo, ki bi težila za tem, da se usposobijo občinski organi za opravljanje vseh zahtev, za katere so postali pristojni. Ta akcija naj zajame tudi pripravo kadrov za občinske ljudske odbore v raznih srednjih in višjih šolah. Ta akcija naj prav tako usposobi vse sedanjene kadre s seminarji in drugimi oblikami, da bodo lahko opravljali svoje funkcije.

Novi zakon o uslužbencih daje višjim organom tako pravico kakor dolžnost, da vodijo določeno kadrovsko politiko. Ta kadrovska politika ne sme pomeniti vmešavanja višjih organov v pooblastila ljudskih odborov, temveč mora pomeniti stalno pomoč pri izobraževanju kadrov, ki so občinskimi ljudskim odborom potrebni.

Posebno pomembno funkcijo pri realizaciji teh zakonov imajo okrajne politič-

ne organizacije. Gotovo je, da bodo terjali tako občinski ljudski odbori kakor tudi občinske politične organizacije podporo tako pri organizacijskem kakor tudi pri kadrovskem reševanju problemov, ki izvirajo iz uveljavitve teh zakonov. Je pa še eno področje, za katero je pomoč političnih organizacij bistveno važna. Upravni organi so dobili s temi zakoni vrsto samostojnih upravnih političnih funkcij. To pomeni, da upravnih uslužbencev ni mogoče več imeti samo za nekake administrativce starega tipa, ki nimajo politične odgovornosti. Nasprotno, politična izobrazba postaja bistvena za opravljanje političnih funkcij. A prav ta politična izobrazba primanjkuje vrsti upravnih uslužbencev, ki so bili doslej navajeni, da so politično odgovornost prepuščali politično izvršnim organom ljudskega odbora. Zato je potrebno, da posvetimo posebno pozornost politični izobrazbi upravnih kadrov.

S prenosom funkcij na občinske ljudske odbore in njihove organe bo omogočena neposrednejša kontrola ljudskih množic nad izvrševanjem politične oblasti. To pa ne sme ostati samo fraza, dolžnost političnih organizacij je, da bo to načelo uresničeno. Realizira se lahko predvsem, če bosta Zveza komunistov in Socialistična zveza podpirali in vzpodbujali kritiko ter kontrolo delovnih ljudi na zborih volivcev, raznih posvetovanjih, v stanovanjskih skupnostih in drugih organih družbenega upravljanja. Novi komunalni sistem terja, da so tako upravni organi kakor ljudski odbori in njihovi sveti zelo občutljivi za kritiko ljudstva. Samo ta kritika in pravilno reagiranje na zahteve množic lahko v polnem pomenu približata do izvrševanje politične oblasti državljanom in jo postavi pod njihovo kontrolo. To je smoter komunalne ureditve.